

RELIGIOUS JOURNALISM
COMMUNITY OF PRACTICE
TILBURG COBBENHAGEN CENTER

RELIGIOUS JOURNALISM
COMMUNITY OF PRACTICE
TILBURG COBBENHAGEN CENTER

Religie speelt een paradoxale rol in de moderne Nederlandse samenleving. Enerzijds wordt het verschijnsel ‘religie’ beschouwd als een exclusieve privéaangelegenheid, die geen plek behoort te hebben in het publieke domein, en/of als een problematisch maatschappelijk verschijnsel waar met enig onbegrip of zelfs onbhagen naar wordt gekeken, niet in het minst veroorzaakt door wereldwijde brandhaarden die expliciet in verband gebracht worden met een bepaalde religie, de Islam. Anderzijds, en mede door dit laatste, eist het verschijnsel religie, en dan vooral in haar gepercipieerde problematische aard, alle aandacht op het publieke forum.

De journalistiek speelt van oudsher een belangrijke rol in het publiek-politieke debat, niet alleen door de verslaglegging ervan, maar ook doordat de journalistieke professionals hierdoor mede vorm geven aan dat maatschappelijke debat. Tegelijkertijd – en dat is de tweede paradox – is de kennis van de geleefde religieuze tradities in Nederland (en daarbuiten) onder de journalistieke professionals de laatste decennia eerder af- dan toegenomen. Een hele reeks aan maatschappelijk-historische ontwikkelingen is hier debet aan, waaronder individualisatie, deinstitutionalisatie en (definitieve) ontzuiling de belangrijkste lijken te zijn. De traditioneel sterk vertegenwoordigde confessionele journalistiek in Nederland is in rap tempo verdwenen om plaats te maken voor niet-confessionele nieuwsorganisaties zonder expliciete kennis van de geleefde religies.

Community of Practice

De vraag naar de blijvende relevantie van religiejournalistiek in onze moderne samenleving staat centraal binnen RELIGIOUS JOURNALISM, de *Community of Practice* binnen het Tilburg Cobbenhagen Center die maatschappelijke kwesties, problemen, uitdagingen en oplossingen rond het thema van religie als journalistieke expertise wil signaleren en onderzoeken, tezamen met direct betrokkenen uit het maatschappelijk middenveld, met name: (confessioneel georiënteerde) journalistieke opleidingen, (post)confessionele media en

individuele journalisten op het gebied van religie. Vanuit het verschil in kennisbehoeften zullen de bij deze *community* aangesloten kennisdragers elkaar inspireren de benodigde expertise te verwerven in het gemeenschappelijke kennisgebied en elkaar stimuleren dit kennisgebied in de toekomst verder uit te breiden. De structuur van RELIGIOUS JOURNALISM zal kortom, evenals de samenleving en thema's waartoe zij zich verhoudt, dynamisch zijn.

Domein (kennisgebied)

De kennisgebieden die bij de beantwoording van deze vragen een rol spelen zijn: de maatschappelijk-politieke discussie over de positie van religie in de samenleving; de intern-journalistieke discussie over *constructive* versus *objective journalism*; de wetenschapsfilosofische discussie over (de houdbaarheid) van het onderscheid tussen binnen- en buitenperspectief; de godsdienstfilosofische discussie over de onderlinge verhouding tussen de religies; en de godsdienstantropologische discussie over discussie versus praxis.

Gemeenschap (kennisdragers)

- *Leden.* De *community* RELIGIOUS JOURNALISM bestaat uit experts op het gebied van religiejournalistiek in het Nederlands taalgebied. De leden van deze *community* zijn werkzaam (of lang werkzaam geweest) aan een journalistiek medium of aan een journalistieke opleiding, en hebben daarbinnen sterke, aantoonbare affiniteit met het religieuze domein, of deze voorkeur nu van persoonlijke of van institutionele aard is.
- *Doel.* Het eerste doel van de *community* RELIGIOUS JOURNALISM is het analyseren van en reflecteren op de contemporaine staat van de religiejournalistiek in Nederland, en de daarachter liggende maatschappelijke processen op het gebied van (de beeldvorming over) het religieuze domein. Het tweede doel van deze CoP is het versterken van de positie van religiejournalistiek als een zelfstandige journalistieke discipline met relevantie voor het verstaan van de laatmoderne maatschappij, de positie van religie daarbinnen, en – uiteindelijk – voor het 'goede leven'.
- *Vormen.* De leden van de *community* komen geregeld bij elkaar in groter of kleiner verband om de voortgang van de producten van de *community* (zie hieronder) met

elkaar te bespreken, en om de praktische verankering van de wetenschappelijke bestudering van het verschijnsel religiejournalistiek in de praktijk van die journalistiek te verankeren, en deze praktijk kritisch te bereflecteren.

PM. Na een persoonlijke kennismakingsronde langs de beoogde deelnemers van deze *community* zullen de namen van de deelnemers en de door hen vertegenwoordigde instituten worden opgenomen in dit basisdocument.

Praktijk (kennisbehoeften)

De *community* RELIGIOUS JOURNALISM concentreert zich op de beantwoording van de volgende vragen:

- (1) Wat is de exacte ‘staat’ van de religiejournalistiek?
- (2) Welke achterliggende maatschappelijke discussies en ontwikkelingen hebben bijgedragen aan de kennelijke marginalisering van religie als journalistieke specialisatie?
- (3) Op welke manier kunnen nieuwe impulsen aan deze journalistieke specialisatie gegeven worden?

Lopende projecten

Binnen de *community* RELIGIOUS JOURNALISM lopen op dit moment de volgende deelprojecten:

Case study 1:

Status religiejournalistieke media in Nederland

Als basis voor het opstarten van de *community* RELIGIOUS JOURNALISM wordt een inventarisatie opgesteld aangaande de ‘staat’ van de religiejournalistiek in Nederland. In kaart wordt gebracht de verschillende (oude en nieuwe) media die zich op één of andere manier substantieel met het onderwerp ‘religie’ bezighouden, zij het

vanuit een (historisch) confessioneel standpunt, zij het vanuit de algemeen maatschappelijke taak die zij van overheidswege hebben te vervullen.

Naast een inventarisatie, die kan dienen bij wijze van ‘0-meting’, worden deze verschillende religiejournalistieke media op verschillende wijze gecategoriseerd, zodat de verschillende invalshoeken, en de kwaliteit en kwantiteit van deze media op dit gebied met elkaar vergeleken kunnen worden. Dit overzicht zal worden geschreven in samenwerking met een student journalistiek van de gelijknamige opleiding aan de Hogeschool Ede.

Case study 2:

Rapport ‘Achtergronden crisis religiejournalistiek in Nederland’

Naast dit statusrapport wordt ook een rapport opgesteld waarin gereflecteerd wordt op de achterliggende (historische) maatschappelijke en wetenschapsfilosofische discussies, bewegingen en ontwikkelingen die ten grondslag liggen aan de verslechterende staat van religiejournalistiek in Nederland. Hierin wordt vijf contexten onderscheiden:

- (1) de positie van religie in de samenleving in het algemeen (de politiek-maatschappelijke context);
- (2) de discussie rond de objectieve dan wel constructieve visie op journalistiek (de journalistieke context);
- (3) de discussie rond binnen- en buitenperspectief (wetenschapsfilosofische context);
- (4) de discussies rond het waarheidsbegrip binnen en tussen de diverse (wereld)religies (de godsdienstfilosofische context);
- (5) de discussie rond de perceptie van religie als confessie dan wel praxis (de godsdienstantropologische context).

Dit rapport wordt opgesteld naar aanleiding van literatuurstudies en van interviews met diverse experts in het veld op het gebied van religiejournalistiek, opdat een goede balans gevonden kan worden tussen wetenschappelijke reflectie en de geleefde praktijk van elke dag.

Deze twee deelprojecten moeten resulteren in een startbijeenkomst van de *community RELIGIOUS JOURNALISM* waarin de uitkomsten van beide onderzoeken plenair worden

gepresenteerd aan de eerder in dit document gedefinieerde groep. Op basis van de uitkomsten van deze expert meeting worden nieuwe deelprojecten vorm gegeven.

Meer informatie

RELIGIOUS JOURNALISM ontwerpt in overleg met de bij het project betrokken actoren een passende planning en begroting. De *Communities of Practice* die binnen het Tilburg Cobbenhagen Center ontstaan, worden samengehouden door zowel een gemeenschappelijke inzet als door een verschil in mogelijkheden en concrete – technische en intellectuele, personele en materiële – behoeften. Om een *Community of Practice* vruchtbaar te doen zijn is het zaak, zo leert de ervaring, deze verschillen productief te maken: wat bij de één ontbreekt moet een ander in staat en bereid zijn te geven. Eén aspect hiervan kan zijn dat partijen financieel activiteiten van andere partijen mogelijk maken, maar er zijn ook vele andere mogelijkheden tot samenwerking met voordeel voor alle partijen.

Voor vragen over RELIGIOUS JOURNALISM, de *Community of Practice* die onderdeel is van het Tilburg Cobbenhagen Center, kunt u contact opnemen met Dr. Frank Bosman: bereikbaar via F.G.Bosman@tilburguniversity.edu